

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β'.
ΑΡΙΘ. 17

Εν Πειραιεὶ Σεπτέμβριος
1834

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
Α. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΖΑΡΚΟΥ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΡΝΩΛ (*Αντώνιος Βικέντιος*)

Μεταξὺ τῶν φιλολόγων καὶ τῶν ποιητῶν τῶν λεγομένων τῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ Ἀρνῶλ εἶνε εἰς ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσιν ἴδιον χαρακτῆρα καὶ ἴδιαν φυσιογνωμίαν. Πνεῦμα φλογερὸν, λεπτὸν καὶ σιωπητικώτατον, ἔχων πάντοτε λόγον εὐφυῆ εἰς τὰ χεῖλην ὁ Ἀρνῶλ διέπρεψε μάλιστα εἰς τὸν μῦθον καὶ τὴν σάτυραν εἰ καὶ ἡγάπα τὸ θέατρον.

Ὁ Ἀρνῶλ ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τῇ 1 Ἰανουαρίου 1766· εἰκοσαέτης δὲ ἤρξατο τῶν δραματικῶν αὐτοῦ δοκιμῶν ἀπὸ τινος τραγωδίας μετρίας τυχεύσης ὑποδοχῆς. Οἱ Βενετοί, ἡ Ἑλβετία καὶ ὁ Μοντασκσέν, δρᾶμα ὑπόθεσιν ἔχον ἐρωτικὸν τι ἐπεισόδιον, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνωμοσίας τῶν Ἰσπανῶν κατὰ τῆς Βενετίας, εἶνε τὸ τραγικὸν ἀριστοῦργημα τοῦ Ἀρνῶλ.

Ἰδιόρρυθμος ἐν τῷ θεάτρῳ ὁ Ἀρνῶλ εἶνε ἔτι μᾶλλον ἐν τοῖς Μύθοις, οἵτινες πολλάκις φέρουσι χαρακτῆρα ἐπιγράμματος καὶ μορφήν σατύρας. Ὁ Πλούσιος καὶ ὁ Πτωχός, ὁ Κύκνος καὶ οἱ Ἰνδιάνοι ἰδίᾳ ὁ κάλλιτος πάντων Κοχλίας δὲν εἶνε ἄλλ' ἢ ἐπιγράμματα· ἀλλ' ἐν τούτοις τινὲς τούτων καὶ μάλιστα ἡ Δρῦς καὶ ἡ Βάτος, ἐξ ὧν ἀπορρέουσιν ὑψηλὰ κοινωνικὰ διδάγματα ἔχουσι πάσας τὰς ἀρετὰς ἀληθῶν μύθων.

Ὁ Ἀρνῶλ ἀκολούθησας τὸν Βοναπάρτην εἰς Αἴγυπτον, διηγεῖται μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ χάριτος τὸ μέρος, ὅπερ ἔλαβεν ἐν τῇ στρατείᾳ ταύτῃ, ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν του,

τοῖς ἐπιγεγραμμένοις Ἀναμνήσεις ἐξ ἡκουσάτους· Ἀλλ' ὅμως ἡ πτώσις τῆς Αὐτοκρατορίας ἐπέφερε τὴν ἀπώλειαν τῆς περιουσίας του πρῶτον καὶ εἶτα τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας. Εἰσελθὼν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὸ ἑκατονθήμερον, εὐρέθη μετ' οὐ πολὺ μετὰ τῶν καταδικωμένων. Λουδοβίκος ὁ ΙΓ' λησμονῶν ὅτι ἦτο εἰς τῶν παλαιῶν ἀξιωματικῶν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀφῆκε νὰ γραφῇ τὸ ὄνομά του εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἐξορίστων.

Ὁ Ἀρνῶλ ἐν τῇ ἐξορίᾳ του ταύτῃ ἔγραψε σχεδὸν πᾶσαν τὴν ὠρεῖαν συλλογὴν τῶν μύθων του.

Ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, κατὰ τινὰ ὥχρην προῖαν τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1816, καθ' ἣν ὁ οὐρανὸς ἦτο σκυθρωπὸς ὡς ἦτο αὐτὴ ἡ καρδιά του ποιητοῦ ἐξεληθὼν τῆς αἰθούσης, ἐν ᾗ ἦσαν συνηθροισμένοι ἡ οἰκογένεια καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ. εἰσῆλθεν ἐντὸς αὐτῆς μετὰ ἡμίσειαν ὥραν περιπάτου, ὅπως ἀπαγγεῖλη ἐν εἰδεὶ ἀποχαριστισμοῦ τὸ ἐξῆς γλυκὺ ἐλεγεῖον, μικρὸν ἀριστοῦργημα, ἔχον τὴν χάριν τοῦ Ἀνδρέα Χενιέρου καὶ τὴν μελαγχολίαν τοῦ Μελλεθουναῖ, καὶ οὕτως τὸ ἄρωμα συνοδεύει πάντοτε τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρνῶλ.

Τὸ φύλλον¹⁾

— Ῥιμένο ἀπὸ τὸν κλώνον σου ξερὸ καὶ μαρμαμένο
Ποῦ σέρνεσαι φύλλο πτωχό, φύλλο κιτρινασμένο;
— Δὲν ξέρω· παγερὸς βορρᾶς μοῦ σύντριψε τὸν κλώνον
Τὸ μοναχὸ μου στήριγμα· καὶ τώρα τρέχω μόνον
Καὶ πότε ἡ ἄστατη πνοὴ τοῦ Ζέφυρου ἡ πάλῃ
Πότε τ' ἀνεμοστρόβιλου μὲ παρασέρν' ἡ ζάλη

1) Μετάφρασις Δημητρίου Μπενῆ Ψάλτη.

Ἀπὸ λαγκαδι καὶ βουνό, σὲ δάσος καὶ λιβάδι.

Πηγαίνω ὅπου ἡ πνοὴ τ' ἀνέμου μὲ φυσήσῃ

Χωρὶς παράπονο κανέν ἢ τι νὰ μὲ φοβίσῃ.

Πηγαίνω ὅπου μιά φορά καὶ κάθε πρᾶγμα φθάνει

Ἐκεῖ ὅπου πηγαίνουνσι τὸ βόδο καὶ ἡ δάφνη.

Ὁ Ἀρνῶλ ὀνομασθεὶς μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου τῷ 1797, γραμματεὺς δὲ τῆς Ἀκαδημίας τῷ 1833, ἀπέθανεν ὡς τοῦτο οὗτος τῷ 1834.

ΚΡΙΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΒΕΡΓΚ.

Ἀναγράφαντες τὰ δέοντα ἐν τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τοῦ πρώτου τόμου τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας τοῦ ἐπιμεγίστη ζημιά τῆς καθόλου ἀρχαιογνωσίας ἐνωρὶς τελευτήσαντος Θεοδώρου Βέργκ, ὃς τις ἐκέκτητο τὸ προτέρημα ὅπως πᾶν δημοσίευμα αὐτοῦ παρουσιάζῃ εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ὡς ἐφεύρεσιν, ὀφείλομεν νὰ γνωρίσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ τὸν περὶ τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ ἐν τῷ παρεληλυθότι ἔτει τὰ πιστῆρκα καταλιπόντος κρίσιν τῶν ἐπαϊόντων. Τὸν δεύτερον λοιπὸν αὐτὸν τόμον, ὃν προήγαγεν εἰς φῶς ὁ Gustav Hinrich ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν χειρογράφων τοῦ πολυκλαύστου Βέργκ κρίνουσιν ὡς ἐξῆς οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοί.

Ἐφ' ἐκάστου σοφοῦ συγγράμματος, μάλιστα περιεκτικοῦ ἐρωτᾷ πρῶτον μὲν τὸ πεπαιδευμένον κοινόν, ἃν ἐκεῖνο θεραπεύει ὑπάρχουσαν χρείαν, ἥτοι κεχρηνός τῆς ἡμετέρας γνώσεως, δεύτερον δὲ ἀναμένει τὸ κοινὸν νὰ μάθῃ, ἃν ὁ συγγραφεὺς ὡς ἐκ τῶν γνώσεων καὶ τῆς διανοίας ἐνδείκνυται ἀνταξίως τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ὑπ' αὐτοῦ αἰρεθέντος προβλήματος. Μέρος ὅμως τῶν ζητημάτων τούτων εἶναι ἐκ τῶν προτέρων ἐπιλελυμένων διὰ τοὺς εἰδότες τὴν φιλολογικὴν ἐπιδειξιότητα τοῦ συγγραφέως. Κοινῶς δὴλον ὅτι ἀνομολογεῖται, ὅτι ὁ Θεόδωρος Βέργκ διέπρεπε καὶ ἐπὶ ἀμφιλαφεῖ καὶ ἐμβριθεῖ πολυμαθείᾳ καὶ ὀξυνοίᾳ καὶ ἐπὶ ἐλευθεριάζοντι φρονήματι, ὥστε διαφερόντως ἦτο συντεταγμένος πρὸς τὸ προκείμενον θέμα, ὅπερ ἐπὶ τρεῖς ὅλας δεκαετηρίδας κατέστη ὑποκείμενον τῆς εἰδικῆς αὐτοῦ ἐρεῦνης. Ὁμολογητέον δὲ ἅμα ὅτι τὸ παχύτατον αὐτὸ βιβλίον θεραπεύει πραγματικὴν χρείαν. Καὶ ὁ ἀπορῶν περὶ τοῦ μήκους τοῦ πρώτου τόμου θὰ ἴδῃ νῦν διεσκαδασμένην τὴν ἀπορίαν καὶ δὲν θὰ παραπονῇται τόσον διὰ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐκθέσεως, ὅσον θὰ εὐχαριστῇ διὰ τὴν ἀψιλὴν διδασκαλίαν. Ὁ ἐπικριτὴς ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐκδοχὴ περὶ τῆς ἐλληνικῆς γραμματολογίας ἦναι σταθερὰ κατὰ πάντα τὰ οὐσιώδη κεφαλαια, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ προσδοκᾷ ὅπως ἐν νέᾳ ἐκθέσει τοῦ εἵδους τούτου συλλαβῇ νέαν εἰκόνα δι' ἀρχηγόνου συστηματοποιήσεως τῶν γεγονότων καὶ τὰς τέως ὡς ἐνεργούς ἰδέας θεωρηθείσας ἴδῃ ἀναπληρουμένας ὑπ' ἄλλων, ὧν ἡ δραστηκότης οὕτω διετρανώθη

ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος. Αἱ μελέται αὗται ἠξιώθησαν τοιαύτης ὑπομονητικῆς ἀφοσιώσεως καὶ τηλικαύτης ἐπιτυχούς ὀξυνοίας, ὥστε μικρὰ λείπονται ἤδη πρὸς ἐργασίαν. Καὶ μόνον εἰς κλῶν τῆς διερευνήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος ἐμφαίνει νεανικὴν ζωὴν, ἡ ἐπισκόπησις δὲ τῶν διὰ λέκτων, ἡ στενῶς συνδεομένη τῇ ἐπιγραμματογνωσίᾳ. Τούτου μὴ σκοπομένου ἡ τοῦ Βέργκ γραμματολογία εἶναι ἐγγχείρημα, ἵσπερ οὐ μόνον οὐ παλαιούται, ἀλλ' ἐκτιμᾶται πολὺ ἐπαξίως καὶ εὐγνωμονικῶς, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ ἐπιφανῆς διφῆτωρ παρέχεται ἐνιαίαν καὶ βάσιμον ἐκθεσιν τῆς εὐρυτάτης ὕλης καὶ θεωρίαν περὶ τῆς κυρίας τάσεως τῆς ἐλληνικῆς ἀναπτύξεως, ἣν ἐξ ἰδίων μέσων ὡς γνωστὸν πολὺ σπανίως δύναται νὰ προσκλήσῃται τις ἐν τελειότητι κατὰ προσέγγισιν. — Ἡ δ' ἐργασία τοῦ ἐκδότου ἦτο περιεκτικὴ ἅμα καὶ δύσκολος ἅτε ἀνευρόντος φύλλα ἀσελιδῶτα, ὥστε ἡ οἰκονομία τοῦ ὅλου ἀνετέθη πως τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ κρίσει. Ὅθεν τῷ ἐκδότῃ, ὃς τις ἐπέλυσε τὸ θέμα συνωδᾷ τῷ πράγματι, ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη ἀντὶ τῆς μετ' ἀφοσιώσεως ἐπιμελείας καὶ τῆς φιλολογικῆς ἀκριβοείας. Καὶ τοι τοῦ τρίτου τόμου οὕτω εἰς φῶς προηγμένου⁽¹⁾ (ὁ ἐκδότης μνημονεύει αὐτὸν ἐν τῷ προλόγῳ) ὁ ἐπικριτὴς ἐφέλκεται τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν ἐπὶ τὸ ὅλον ἔργον τοῦ Βέργκ, ἐπειδὴ ὁ α. τόμος ἐξεδόθη ἤδη ἐκ μακροῦ χρόνου.

Ὁ δεύτερος λοιπὸν τόμος ἔρχεται ἐκ τοῦ τμήματος, οὗ ἡ ἐπιγραφή «Δευτέρα περίοδος, ὁ ἐλληνικὸς μεσαίων (776—00 π. Χ. = Ὀλυμπ. 1—70) ἀπὸ σελ. 1—443.

Ἐν πρώτοις ἐξετάζεται τὸ ὀψιμακτερόν ἐπος, οἱ Κυκλικοί, καὶ οἱ Ἐπικοί ἐκτὸς τῆς ἰωνικῆς σχολῆς καὶ οἱ ποιηταὶ τοῦ θεολογικοῦ ἔπους. Εἶτα ἔπεται ἡ λυρική ποίησις ἐκ σελ. 101—328. τελευταῖον αὐτοῦ πεζοῦ λόγου ἀρχαί τῆς ἱστοριογραφίας καὶ τὰ πρῶτα φιλοσοφικὰ δοκίμια ἀπὸ σελ. 383—443. Τὰ μάλιστα ἀξιοτίμητοί εἰσιν αἱ εἰσαγωγαί, αἱ τῶν τριῶν μερῶν προτεταγμένα καὶ πᾶν διδασκτικῶς ἱστοροῦσαι τὰς γενικὰς καὶ τὰς μερικὰς προϋποθέσεις τῶν γεγονότων. — Ἡ Τρίτη περίοδος, ἡ νέα, ἡ ἄττικὴ ἐποχὴ χρονολογεῖται ἀπὸ 500—300 π. Χ. = Ὀλυμπ. 70—120. Καὶ τῆς περιόδου αὐτῆς ἡγεῖται γενικὴ εἰσαγωγὴ. Ἐπειτα ἔρχεται πρῶτον μὲν ἐν σελ. 477—496 ἡ ἐπική ποίησις (ἡ μετέπειτα ἀκμὴ τοῦ ἰωνικοῦ ἔπους, τὸ παρωδικόν καὶ τὸ διδασκτικόν ἔπος), ἔπειτα δὲ ἀπὸ σελ. 497—544 ἡ λυρική ποίησις. Ἐκ τοῦ συστήματος αὐτοῦ δέον νὰ ἐξάιρηται ὁ Πίνδαρος. Περιττός μὲν ἅμα καὶ κοπιώδης, προσεπάγει δὲ ἐπικριτῆς, ἀποβαίνει ὁ ἐκ νέου ἔπαινος ἐκάστου τμήματος, ἵσως ὅμως ἐπιτρέπεται ἡ περὶ καθέκαστα τινα ἐνδιατριβή. Τῇ προσόδῳ τῆς ἐκθέσεως ἐπόμενος ὁ ἐπικριτὴς ὥφελε νὰ ἐξετάσῃ τὸ πῶς ὁ Βέργκ ἐκδέχεται τὴν σχέσιν τῆς ὁμηρικῆς καὶ κυκλικῆς ποιήσεως. Ἄν πάντα τὰ ποιήματα τὰ εἰς τὸν Κύκλον

(1) Καὶ ὁ τόμος οὗτος προαχθεὶς ἐναγχεὶ εἰς φῶς ἀπεστάλη ἡμῖν πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου βιβλιοπώλου. Ἐν Ἀθήναις κατὰ Ἀπριλίον 1881. Ν. Π